

NÄKÖKULMIA MUSIIKKIKASVATUKSEN MERKITYKSIIN

Jukka Louhivuori

Musiikkikasvatuksen asemasta osana koulujen opetussuunnitelmaa on keskusteltu niin kauan kuin musiikki/laulu on ollut koulujen oppiaineena. Aihe on ajankohtainen eri puolilla maailmaa, missä musiikkikasvattajat pyrkivät perustelevaan oppiaineensa merkitystä. Teeman kiinnostavuudesta kertoo jotain se, että Internetistä löytyy lukuisia sivustoja, joissa musiikkikasvatuksen perusteluja etsitään (ks. esim. www.childrensmusicworkshop.com/advocacy/toptenparents.html). Suomessa keskustelua on käyty erityisen vilkkaasti koulujen tuntijakouudistusten yhteydessä, viimeksi 2000-luvun alussa. Perusteluja puolesta ja vastaan on esitetty monista eri näkökulmista: toisaalta on korostettu taideaineiden merkitystä osana yleissivistystä, toisaalta on painotettu niiden mahdollisia heijastusvaikutuksia yksilön kasvuun ja kehitykseen myös muissa oppiaineissa. Ainakin taidekasvatuksen puolestapuhujilla on vankka usko taideaineiden myönteiseen vaikutukseen, kuten esimerkiksi kognitiivisten kykyjen kehitykseen tai sosiaalisiin taitoihin. Vasta-argumenttejakin on esitetty: perusopetuksen tuntijakoa ratkaistaessa on ajateltava kokonaisuutta eikä vain yhden oppiaineen etuja. (Airaksinen 2001, Jäppinen 2001.)

Viimeaikoina keskustelu koululaitoksen asemasta ja oppiaineitten painotuksista on jälleen vilkastunut. Olemme menestyneet erinomaisesti PISA-tutkimuksissa, mutta samalla on käynyt ilmi suomalaisten koululaisten vertailumaita huonompi kouluviihtyvyys. Kuinka huono kouluviihtyvyys heijastuu lasten ja nuorten muuhun henkiseen pahoinvointiin on toinen kysymys, josta ei tällä hetkellä ole selvää käsitystä. (Kannas 1995, Linnankylä & Välijärvi 2005, Arinen & Karjalainen 2007.)

Tässä artikkelissa tuon esille lähinnä empiiriseen tutkimukseen perustuvia näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin. Tavoitteena on tarjota viitekehys, joka helpottaisi merkitysten hahmottamista. Käytän pohjana alun perin Kevin McCarthyn esittämää runkoa, jota Joseph Guezkow on kehittänyt eteenpäin (McCarthy 2002, Guezkow 2002). Lisään annettuun kehikkoon käsissäni olevaa tietoa musiikin merkityksestä niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta.

Seuraavassa kuvaan ensin yleisellä tasolla liitteessä olevan taulukon pääelementtejä eli yksilöllinen – yhteisöllinen -käsitteparia ja musiikillisen osallistumisen luonnetta (suora musiikillinen osallistuminen, osallistuminen yleisönä tai osallistuminen erilaisiin järjestöihin tai muihin yhteisöihin). Tämän jälkeen tarkastelen tarkemmin musiikkikasvatuksen yhteyttä terveyteen, kognitiiviseen kehitykseen, vuorovaikutukseen, talouteen, kulttuuriin ja sosiaalisiin verkostoihin. Filosofisia näkökulmia pohdin lopussa vain lyhyesti, sillä Väkevän ja Westerlundin sekä Lindströmin artikkelit käsittelevät tätä teemaa.

Artikkelini tarkoitus on johdatella teemoihin, joita tämän Musiikkikasvatus-kirjan lukuisat artikkelit käsittelevät yksityiskohtaisemmin ja monipuolisemmin.

Musiikkikasvatuksen merkityksen tarkastelutapoja

Yksilöllinen - yhteisöllinen

Musiikkikasvatuksen merkitystä voidaan hahmottaa liitteessä esitetystä näkökulmista. Yksilökeskeinen tarkastelu painottaa musiikkikasvatuksen merkityksiä yksilön kasvun ja kehityksen kannalta, kun taas yhteisöllinen tarkastelutapa painottaa musiikkikasvatuksen sosiaalisia ulottuvuuksia. Kumpaa pääakselia kulloinkin korostetaan riippuu yhteiskunnassamme vallalla olevista ajattelusuunnista. Yksilöllinen - yhteisöllinen -käsittepari ei jäsennä pelkästään suomalaista yhteiskuntaa, vaan sen avulla voidaan katsella maailmaa laajemmasta kulttuurisesta perspektiivistä (Triandis 1995).

Yleisenä uskomuksena on, että länsimaille on tyypillistä yksilöä korostava, individualistinen suuntaus, kun taas itäistä maailmaa leimaa yhteisöjä painottava, kollektivistinen suuntaus. ”Läntinen - itäinen” -ajattelu ei tee oikeutta ”etelässä” sijaitseville kulttuureille, jotka lienevät lähempänä itäisiä, kollektivistista ajattelutapaa korostavia kulttuureja. Descartersin esittämä olemassaoloa kuvaava filosofinen ja usein lainattu lause ”Cogito ergo sum” eli ”ajattelen, olen siis olemassa” sopii hyvin individualistiseen suuntaukseen. Monissa afrikan maissa ihmisen olemista kuvataan toisenlaisella käsitteellä. Käsite ”ubuntu” voidaan kääntää lauseella ”minä olen, koska sinä olet”, mikä kuvaa aivan toisenlaista tapaa hahmottaa ”minä” osana sosiaalista verkostoa.

Musiikkioppilaitoksia on toisinaan arvosteltu – syyttä tai syystä – painottumisesta yksin tapahtuvaan musiikkiharrastukseen (Lehtonen 2004). Lapsi harjoittelee kotona yksin (toisinaan – parhaassa tapauksessa – ehkä toisen vanhemman kanssa), käy soittotunneilla, jossa soittaa opettajan kanssa ja palaa kotiin, jossa jälleen harjoittelee – mikäli harjoittelee – jälleen yksin. Esiintymistilaisuuksia on silloin tällöin, mutta yhteisöllinen musisoinnin määrä on ollut vähäistä. Onneksi tämä karikatyyri on tänä päivänä jo käynyt harvinaisemmaksi, mutta painopiste soitonopiskelussa on edelleen individualistisesti painottunut. Syytäkin tähän on: hyvän taidon saavuttaminen soittamisessa vaatii vuosien kovan työn, ja ahkeraa motoristen taitojen kehittämistä. Län-

simainen taidemusiikille ominainen virtuositeetin korostaminen edellyttää korkeaa teknistä taitotasoa.

Afrikkalaisessa musiikkiperinteessä painopiste on musiikin jakamisessa: jokaisen yhteisön jäsenen toivotaan osallistuvan luomisprosessiin. Tämä asettaa rajoituksia musiikin tuottamiseen liittyviin ja yksilöä koskeviin taitovaatimuksiin. Toinen – usein unohtuva – näkökulma on, että monen yksilön yhtäaikaaisesti tuottamat ja sinänsä kenties yksinkertaisilta vaikuttavat melodiat, rytmit tai harmoniat, muodostavat yhteisesti soittaessa mitä monimutkaisimpia kudoksia. Lopputuloksen ”yksinkertaisista” peruselementeistä syntyy mukaansatempaavia ja komplekseja rakenteita. Tämän kokonaisuuden tuottamiseen voi osallistua jokainen yhteisön jäsen nuorimmasta vanhimpaan.

Musiikkikasvatuksen kannalta yksilöllinen - yhteisöllinen -käsitepari jakaa edelleen opetuksen kenttää. Koulujen musiikinopetuksessa painopiste on yhteisöllisessä toiminnassa, kun taas musiikkioppilaitoksissa opetus painottaa yksilösuorituksia. Koulutuksessa ja tutkimuksessa tämä ero tulisi ottaa huomioon. Tutkimusperinne ja pedagoginen kehittäminen on suuntautunut pitkään yksilösuorituksiin. Olisi tärkeää suunnata entistä enemmän tutkijoitten ja pedagogien voimavaroja ryhmäopetuksen ja muiden yhteisöllisesti painottuneiden opetustilanteiden tutkimiseen.

Osallistumisen luonne

Musiikkikasvatusta voidaan tarkastella myös osallistumisen näkökulmasta. Tällöin näkökulmana on se, osallistuuko yksilö aktiivisesti vaikkapa soitonopetukseen, kuorolauluun tms. musiikillisiin harrastuksiin, vai onko osallistuminen passiivisempaa, kuten musiikin kuuntelua, konserteissa käyntiä yms. Kolmantena liitteessä mainittuna osallistumistapana on mukanaolo esimerkiksi järjestötoiminnassa.

Yksilön näkökulmasta voidaan pohtia esimerkiksi sitä, kuinka soitonopiskelu vaikuttaa terveyteen, sosiaalisten verkostojen syntymiseen, työllistymiseen tai sosiaalisen pääoman muotoutumiseen. Laajempien ihmisryhmien, kuten konserttiyleisön, näkökulmasta voidaan puolestaan kysyä, onko passiivisella musiikkiharrastuksella yhteyttä esimerkiksi terveyteen ja hyvinvointiin. Entä millä tavoin musiikkitunnit heijastuvat koululaisten kouluviihtyvyyteen, koulumenestykseen, suvaitsevaisuuteen, kulttuuriseen identiteettiin ja ylipäättään ihmisten väliseen vuorovaikutukseen? Kolmas tarkastelutapa liittyy instituutioihin, järjestöihin ja musiikin laajempiin, esimerkiksi taloudellisiin vaikutuksiin. Millä tavoin hyvät koulutusmahdollisuudet musiikissa vaikuttavat kaupunkien ja kuntien houkuttelevuuteen asuinpaikkana? Tämä kysymys on tullut esille Richard Floridan tutkimuksissa, joiden mukaan nk. luova luokka on merkittävä kaupunkien kehitykseen vaikuttava ryhmä. Vapaaehtoistyö järjestöissä ja yhdistyksissä puolestaan vahvistaa Robert Putnamin mukaan sosiaalista pääomaa ja sitä kautta lisää yhteisön hyvinvointia. (Putnam 2000, Florida 2002, 2004.)

Seuraavassa tarkastelen liitteessä kuvattuja taide/musiikkikasvatuksen ulottuvuuksia yksityiskohtaisemmin ja tuon esimerkkejä viimeaikaisista tutkimuksista, jotka joko tukevat tai ovat tukematta taidekasvattajien ajatuksia musiikin merkityksistä.

Näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin

Musiikki, terveys ja hyvinvointi

Yksi viime vuosien aikana nopeasti nousseista tutkimusteemoista liittyy musiikin ja hyvinvoinnin väliseen yhteyteen. Kiinnostukseen ovat vaikuttaneet monet tekijät, mutta erityisen tärkeäksi on osoittautunut Itä-Saksan ja Itävallan vuonna 1990 käynnistämä Arts in Hospital hanke. Unesco hyväksyi tämän yhdeksi YK:n kulttuurikehityksen vuosikymmenen (1988 - 1997) projekteista. Opetusministeriö vahvisti Suomen aktiivisen osallistumisen kansainväliseen Arts in Hospital yhteistyöhön. Suomessa hanke toimi nimellä Terveyttä Kulttuurista. Innostus taiteen viemisestä esimerkiksi sairaaloihin levisi nopeasti eri puolille maailmaa. Taiteen merkitystä hyvinvoinnin lisääjänä ja jopa terveyteen liittyvänä tekijänä on tutkittu viime vuosien aikana aktiivisesti myös Suomessa. (Hyypä - Liikanen 2005.)

Ruotsissa toteutettu pitkäaikaistutkimus herätti 2000-luvun alussa suurta huomiota, sillä ensimmäistä kertaa oli laajalla aineistolla (yli 12000 tutkittavaa) voitu osoittaa kulttuuriharrastusten yhteys terveyteen (Konlaan 2001). Tutkimuksen mukaan taideharrastuksista erityisesti konserteissa, teatterissa, museoissa ym. käynti lisäsi odotettavissa olevan eliniän ennustetta useilla vuosilla. Yllättävää sen sijaan oli, ettei aktiivisella soittoharrastuksella ollut vastaavaa vaikutusta. Suomessa on tutkittu taideharrastuksen yhteyttä terveyteen pohjanmaan rannikon ruotsinkielisen väestön keskuudessa. Tutkimus osoitti, että erityisesti yhteisöllinen taideharrastus, kuten kuorolaulu, näytti olevan yhteydessä terveyteen (Hyypä 2001).

Kiinnostus musiikkiharrastuksen ja terveyden/hyvinvoinnin väliseen yhteyteen on jatkunut ja lukuisia tutkimuksia on ilmestynyt, joissa varsinkin (kuoro)laulun vaikutukset ovat tulleet esille. Saksassa tutkittiin kuorolaulun yhteyttä stressihormonien muodostumiseen. Tulokset osoittivat, että veressä oleva nk. hyvä stressihormoni lisääntyi kuorolaulun myötä (Beck et al. 1999, Kreutz et al. 2004). Kuorolaulajia koskevilla haastatteluisilla sama ilmiö on tullut vastaan maininnoissa lauluharrastuksen stressiä vähentävästä vaikutuksesta (Louhivuori 2005).

Musiikkiharrastuksen ja terveyden välistä yhteyttä on pyritty selittämään useilla eri malleilla, mutta tällä hetkellä ei lopullista ja tyhjentävää selitystä ole vielä löydetty. Kuorolaulun myönteisten vaikutusten syitä on etsitty niin hengitykseen, fyysiseen kontaktiin kuin myös sosiaalisiin verkostoihin liittyvillä syillä. (Hyypä 2002 b, Grape et al. 2003.) Sosiaalisten verkostojen merkitys lienee monille kuorolaulajille tuttu. Kuorolaulajien tiedetään antavan tosilleen monenlaista ryhmätukea myös vaikeissa

elämäntilanteissa. Sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta on olennaista on myös se, että kuorossa laulajat saavat tärkeää elämän eri alueisiin liittyvää tietoa eri ammattikuntia edustavilta kuorolaisilta. On esitetty myös ajatus kuoroissa koettujen flow-kokemusten mahdollisesta yhteydestä hyvinvointiin ja terveyteen. (Louhivuori et al. 2005, Clift et al. 2001, Engen 2005).

Laulamisen ja terveyden väliseen yhteyteen on keskittynyt muutama instituutti, joista mainittakoon Folkestonessa toimiva The Sidney De Haan Research Centre for Arts and Health (www.canterbury.ac.uk). Instituutissa on toteutettu lukuisia tutkimushankkeita, joissa on selvitetty laulamisen ja terveyden välistä yhteyttä (Clift-Hancox 1999, 2001, 2006).

Musiikkiharrastuksen ja terveyden välinen myönteinen yhteys on tärkeä seikka pohdittaessa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja tapoja, joilla hyvää elämänlaatua voitaisiin ylläpitää mahdollisimman pitkään. Samalla on kuitenkin muistettava, että musiikkikasvatuksen keskeinen perustelu ei ole sen mahdollisissa myönteisissä terveysvaikutuksissa. Taiteella on myös syvempi ihmisen elämänlaatua nostava henkinen vaikutus.

Toinen lähestymistapa musiikin ja hyvinvoinnin väliseen yhteyteen liittyy musiikin käyttöön tunteiden säätelyssä. Tämä lienee yksi tärkeimpiä musiikin kuuntelun syistä niin nuorille kuin myös vanhemmille. Musiikkikasvattajien tulisi olla perillä siitä, kuinka nuoret käyttävät musiikkia. Tieto auttaisi heitä löytämään entistä rikkaamman kirjon musiikin lajeja, joita käyttäen nuoret voisivat mahdollisesti kuohuvia tunteitaan säädellä. (ks MUSIIKKI JA NUOREN PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS; Saarikallio 2005.)

Oman lukunsa muodostaa musiikin terapeuttinen käyttö, josta tässä julkaisussa on erillinen artikkeli. Tässä yhteydessä totean vain, että musiikinopettajalla on entistä tärkeämpi tuntee musiikin terapeuttisen käytön mahdollisuudet. Varsinkin kohdatessaan luokkatilanteessa tai soittotunneilla nuoria, joilla on mielenterveyden kanssa ongelmia, voi musiikinopettaja ohjata oppilaita musiikkiterapian pariin. (Ks. MUSIIKINOPETUSTA VAI MUSIIKIN ERITYISOPETUSTA ja ERITYISMUSIIKKIKASVATUS.)

Kognitiivinen kehitys

Musiikkikasvatuksen perusteluja pohdittaessa mainitaan usein musiikin mahdolliset heijastusvaikutukset lasten ja nuorten kognitiiviseen kehitykseen. On tuotu esille ajatus, että musiikkiharrastus voisi parantaa esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisia taitoja (Bahna-James 1991, Boettcher et al 1994, Heath et al. 1994, Gardiner et al. 1996, Graziano et al. 1999, Gouzouasis et al. 2007). Poikkeuksellista huomiota sai tutkimus, jonka tulkittiin osoittavan Mozartin musiikin kuuntelemisen edesauttavan kognitiivisten taitojen kehittymistä (visuaalis-spatiaaliset kyvyt) (Rauscher et al 1995, 1997, 1998). Tutkimus on saanut runsaasti kritiikkiä ja onkin ilmeistä, että tutkimuksen

tekijöiden varsin varovaisia johtopäätöksiä on tiedotusvälineissä sittemmin liioiteltu (Steele et al. 1999, Steele et al. 1999).

Vaikka musiikkiharrastuksen ja kognitiivisten kykyjen välillä on havaittu yhteyksiä, on tuloksiin syytä suhtautua varovaisesti. Esimerkiksi musiikkiluokkalaisten muita parempi koulumenestys voidaan selittää kotitaustan vaikutuksella.

Esimerkkinä kognitiivisen kehityksen ja musiikkikasvatuksen välisestä suhteesta on Kanadassa toteutettu monivuotinen tutkimus. Siinä satunnaisesti valituille koululaisille luovutettiin piano useaksi vuodeksi käyttöön, ja samalla heille ryhdyttiin antamaan systemaattista pianonsoitonopetusta. Alussa tehostetussa soitonopetuksessa olevien koulumenestys paranikin verrokkiryhmään verrattuna, mutta muutaman vuoden kuluttua ero tasoittui. (Costa-Giomi 1999, 2004.) Monien tähän teemaan liittyvien tutkimusten ongelmana onkin ollut niiden lyhyt kesto, jolloin ei saada varmuutta musiikinopetuksen vaikutuksen pysyvyydestä. Tämänhetkinen käsitys on, että musiikkiharrastuksella on kognitiivisiin ja sosiaalisiin taitoihin yhteys, mutta tämän yhteyden pysyvyyden ja tarkemman vaikutusmekanismin selvittämiseksi tarvitaan lisää tutkimuksia. Erityisen ajankohtaista on tutkia tietokonepohjaisten musiikkisovellusten yhteyttä lasten kognitiiviseen kehitykseen (Paananen 2003).

Sosiaalinen vuorovaikutus

Erityisesti ryhmäopetuksessa mukana olevat musiikkikasvattajat ovat käytännön työn yhteydessä huomanneet musiikkiharrastuksen sosiaalistavan vaikutuksen. Ryhmässä soittamisen uskotaan kehittävän taitoa kuunnella toisia ja sopeuttaa oma soitto tai laulu muiden suoritukseen. Musiikkikasvatuksen perusteluna kuulekin usein mainittavan juuri sen, että musiikkiharrastuksen avulla lapset ja nuoret oppivat tärkeitä sosiaalisia taitoja.

Soitonopetusjärjestelmämme on perinteisesti tukenut näkemystä soittamisen luonteesta solistisena harrastuksena. Viime vuosien aikana suunta näyttää muuttuneen ja monissa musiikkioppilaitoksissa yhteismusisointiin sen kaikissa eri muodoissa kiinnitetään aikaisempaa suurempaa huomiota. Musiikin mahdollisuudet auttaa sosiaalisten verkostojen syntymisessä ja yksilöiden välisten suhteiden luomisessa ovat ilmeiset. Musiikki on pohjimmiltaan vuorovaikutusta ja sosiaalista toimintaa. Musiikin merkitys ihmisen evoluutiossa saattaa liittyä musiikin kykyyn virittää ryhmät emotionaalisesti oikeaan tilaan (metsästys, taistelu jne.) (Mithen 2005). Edelleen niin urheilukilpailuissa, rockkonserteissa ja monissa muissa yhteyksissä musiikkia käytetään ryhmän emotioiden yhtenäistämiseen ja toimintojen koordinoimiseen (marssilaulut, työlaulut). Musiikkiyhteisöt auttavat jäseniä verkostoitumaan ja näitä verkostoja ihmiset voivat hyödyntää monin eri tavoin. (Ks. MUSIIKIN VERKKOYHTEISÖT – EPÄMUODOLLISEN MUSIIKIN OPPIMISEN UUSI TUTKIMUSKENTTÄ.)

Yhteiskuntamme nopeasti monikulttuuristuessa musiikkia voidaan käyttää kulttuurien välisten jännitteiden vähentäjänä. Perehdyttämällä lapset ja nuoret eri kulttuurien taiteeseen lisätään ymmärrystä kulttuurien erityispiirteistä ja tällä tavoin annetaan nuorille hyvät lähtökohdat muiden kulttuurien kohtaamiseen. Tavoite on erityisen tärkeä maapalloistumisen kiihtyessä ja yhteiskuntien muutuessa entistä heterogeenisempään suuntaan. (Ks. MONIKULTTUURINEN MUSIIKKIKASVATUS.)

Yhtenä teemana kuoroja koskevassa tutkimuksessa käsiteltiin kuorolaulun mahdollisuuksia etnisten jännitteiden vähentäjänä Euroopan maissa ja Afrikassa. Tulokset eivät olleet yhdenmukaisia: Etelä-Afrikassa ja Keniassa kuorolaiset totesivat sangen yksimielisesti, että kuorot voivat auttaa ymmärtämään eri etnisistä taustoista tulevia ihmisiä. Tällaisissa tilanteissa kuorot voivat lieventää sosiaalisia ja jopa poliittisia jännitteitä. Toisaalta niin Virossa (virolaiset ja venäläiset) kuin myös Belgiassa (flaamit ja vallonit) jännitteet eri kansallisten ryhmien välillä olivat haastatteluja tehtäessä voimakkaita, eivätkä kuorolaiset pitäneet ajatuksesta, että kuorossa olisi mukana laulajia ryhmistä, joiden välillä on voimakkaita jännitteitä. Yhteinen musiikkiharrastukseen ei ole patenttilääke ihmisryhmien välisten jännitteiden lieventymiseen.

Talous

Taiteen merkitystä taloudelliseen hyvinvointiin voidaan tarkastella niin yksilön, yhteisöjen kuin myös yhteiskunnan kannalta. Kulttuurisektori kokonaisuudessaan on merkittävä työllistäjä, joskin viime vuosina erityisesti klassiseen musiikkiin erikoistuneiden muusikoiden ja soitonopettajien työllisyystilanne on heikentynyt. Taiteen ja laajemmin kulttuurin taloudellisia heijastusvaikutuksia on selvitetty lukuisissa tutkimuksissa ja niiden viesti on ollut yhtäpitävä: kulttuuriteollisuus on taloudellisesti merkittävä yhteiskunnallinen tekijä. Tutkimukset tosin antavat erialaisia kertoimia siitä, kuin kulttuuriin sijoitetut pääomat tulevat takaisin (kertoimen vaihteluväli on 1,5 – 2,4).

Kulttuuriin sijoitettujen taloudellisten panostusten kannattavuudesta otetaan usein esimerkkinä muutama kaupunki, joissa on tehty poliittisia linjauksia kulttuurin ottamisesta keskeiseksi kaupungin vetovoimatekijäksi (Glasgowin, Toronto, Bilbao, Brisbane jne.). Glasgow oli taantuva teollisuuskaupunki, joka joutui ankaran työttömyyden kouriin. Kaupungissa tehtiin strateginen päätös siitä, että raskaan teollisuuden sijasta pyritään nousemaan jaloilleen panostamalla kulttuuriin. Hanke toteutui Glasgowissa hyvin ja vastaavia kokemuksia on saatu myös muista kulttuuriin panostaneista kaupungeista kuten Torontosta, Bilbaosta ja Brisbanesta (Sutinen 2008).

Kulttuurin ja luovien alojen taloudellisia vaikutuksista on tehty tilastoja, joiden mukaan luovat alat ovat Euroopassa tätä artikkelia kirjoitettaessa taloudellisesti jopa merkittävämpi tekijä kuin IT-ala tai autoteollisuus. On totta, että luoviin aloihin kuuluu paljon muutakin kuin musiikki, mutta tämä taiteenala on yksi luovien alojen vahvimpia ja nopeimmin kasvaneita osa-alueita. (Koivunen & Kotro 1999.)

Richard Floridan kirjoitukset luovan luokan merkityksestä alueiden talouden kasvulle on toinen esimerkki kulttuurin ja taiteen taloudellisesta merkityksestä. Floridan pääviesti on, että alueet ja kaupungit, joissa on vahva luovan luokan edustus, houkuttelevat innovatiivista ja korkeasti koulutettua joukkoa. Luovuuteen innostava ja kannustava ympäristö heijastuu innovatiivisuutena, mikä puolestaan johtaa aikaa myöten talouden kasvuun. (Florida 2002, 2004.)

Taiteilijoiden ja tutkijoiden kiinnostus kulttuurin ja talouden välisen yhteyden tutkimiseen on jossain määrin hiipunut. Yhtenä syynä lienee se, että pohjimmiltaan taiteen ja kulttuurin merkitys ei ole taloudellisissa tekijöissä, vaan pikemminkin taiteen vaikeasti määriteltävissä oleva itseisarvo. Poliittiset päättäjät eivät ole odotetulla tavalla innostuneet tukemaan taiteita taloudellisiin syihin vedoten, vaan syynä on pikemminkin ollut usko taiteen sivistykselliseen voimaan.

Musiikki ja kulttuuri-identiteetti

Musiikkiharrastuksen yhteys minäkuvan ja identiteetin muotoutumiseen on tullut esille lukuisissa tutkimuksissa. Musiikilliset valinnat kertovat arvomaailmasta ja niistä viiteryhmistä, joihin nuori haluaa kuulua. Suomalaista kansallista identiteettiä on aikoinaan rakennettu ja vahvistettu taiteen keinoin. Jyväskylässä vuonna 1884 järjestetyt laulujuhlat olivat kansallisen identiteetin ja kansallistunteen vahvistamisen kannalta merkittävät. Aikalaiskirjoitukset korostivat tämän näkökulman tärkeyttä eli kyseessä ei ollut suinkaan tiedostamaton musiikin käyttö kansallisen identiteetin rakentamisessa. (Smeds – Mäkinen xxx.) Suomalaisuutta on rakennettu ja rakennetaan edelleen kulttuurin avulla. Kulttuurivientiä pyritään tukemaan ja tätä kautta tekemään maatamme tunnetuksi ja entistä houkuttelevammaksi.

Vastaavia esimerkkejä musiikin ja muiden taiteiden käytöstä kulttuurisen identiteetin vahvistajana on lukuisia. Viron laululiikkeellä oli suuri merkitys maan itsenäistymiselle vuonna 1991. Virossa puhutaan edelleen laulavasta vallankumouksesta. Etelä-Afrikassa rotusortojärjestelmän sortuminen tapahtui samoin laulun voimalla; eteläafrikkalaiset puhuvat neliäänisestä vallankumouksesta viitaten joukkolaulun voimaan ja merkitykseen vallanvaihdossa (”Amandla!: A Revolution in Four-Part Harmony”, Hirsch 2003).

Länsimaisen musiikin vahvistuva asema ja paikallisten musiikkikulttuurien heikkeneminen nähdään monissa maissa merkittävänä kansallisena ongelmana. Kansallista yhtenäisyyttä etsitään omien musiikkikulttuurien juurilta. Musiikkikasvattajilla on suuri vastuu toisaalta nuorten perehdyttämisessä oman kulttuurin perusteisiin ja siinä, että nuoret saavat riittävät valmiudet ymmärtää erilaisten musiikkikulttuurien tarjoamia näkökulmia.

Suomessa – samoin kuin monissa muissa maissa ympäri maailmaa – länsimaisen populaarikulttuurin valta-asema näkyy koulujen arjessa. Bänditoiminta on erinomainen tapa aktivoida nuoria ja motivoida heitä musiikintunneilla. Vaarana kuitenkin on omaan kulttuuriperintöömme ja vähemmän tunnettuihin musiikinlajeihin tutustumisen jääminen liian vähälle huomiolle. Samalla kuin populaarimusiikin asema on vahvistunut, näyttää klassisen taidemusiikin asema jäävän entistä vähemmälle osalle koulujen musiikinopetuksessa. Yleisesti tunnutaan uskovan, että oman kulttuuriperinnön tunteminen ja arvostaminen luo kulttuuri-identiteetille vankan perustan. Terve kulttuurinen itsetuntemus ja –tunto luo pohjaa erilaisuuden ymmärtämiselle ja hyväksymiselle. Musiikki antaa oppiaineena hyvät edellytykset vahvistaa kulttuurien välistä ymmärtämistä ja tätä kautta edesauttaa kulttuurien välistä vuoropuhelua.

Sosiaalinen pääoma

Musiikkikasvatuksen vahvana perusteena on pidetty sen merkitystä sosiaalisten taitojen oppimisessa. Yhteismusisointi edellyttää toisten huomioon ottamista ja yhteisiä pelisääntöjä. Koulujen kuorot, orkesterit ja muut yhtyeet antavat nuorille kokemuksia yhteisen tekemisen ja yhteisesti saavutettujen tulosten ilosta. Musiikilliset yhteisöt auttavat verkostoitumisessa ja uusien ystävyysuhteiden luomisessa. Musiikin merkitys sosiaalisten suhteiden muodostumisessa on tutkittu myös ikääntyvillä ihmisillä ja myös näissä ikäryhmissä sosiaalisten verkostojen merkitys on tullut esille. (Cohen et al. 2006, Hargreaves-North 1997.)

Kuorolaulua koskevassa tutkimuksessani kuorojen merkitys ihmissuhteiden ja sosiaalisten verkostojen kannalta tuli korostuneesti esille. Yllättävää oli, että kuorolaulajat, joilla oli monia muitakin harrastuksia, pitivät kuoroa jopa kaikkein merkittävimpanä sosiaalisena yhteisönään. Kuorotovereittien kautta laulajat saavat monenlaista tietoa, joka saattaa kenties kuulostaa vähäpätöiseltä, mutta osoittautua lopulta yllättävän merkittäväksi kuorolaisten elämän kannalta. Haastatteluihinsa kuulin lukuisia esimerkkejä siitä, millä tavoin kuorossa syntyneet ystävyysuhteet ovat syventyneet ja kuinka suuri merkitys niillä on saattanut olla myöhemmälle elämälle. (Louhivuori 2005.)

Putnamin (1995) näkemykset sosiaalisen pääoman yhteiskunnallisesta merkityksestä on herättänyt myös taiteen tutkijoiden kiinnostuksen. Putnamin mukaan sosiaalinen pääoma koostuu kolmesta peruselementistä: 1) arvoista ja normeista, 2) yhteisöistä, vapaaehtoistyöstä, sosiaalisista verkostoista ja 3) luottamuksesta, sosiaalisesta koheesiosta ja vuorovaikutuksesta. Putnam tuo lukuisia esimerkkejä siitä, kuinka esimerkiksi rikollisuus, terveys, koulujen taso jne. ovat yhteydessä sosiaalisen pääoman määrään (Putnam 2005).

Sosiaalisen pääoman edellä mainitut kolme peruskomponenttia ovat keskeisellä sijalla yhteisöllisissä musiikkiharrastuksissa, kuten kuorotoiminnassa. Kuorolaulun kautta välittyy yhteiskunnasta keskeiset arvot niin sanojen kuin myös musiikin tyyllilajien kautta, kuorotoimintaan liittyy vapaaehtoistyötä ja sosiaaliset verkostot vahvistuvat, tiivis yhdessäolo ja yhdessä koetut voimakkaat tunne-elämykset ja muut kokemuk-

set vahvistavat me-henkeä (Hyyppä 2005). Mahdolliset ennakkoluulot ihmisryhmiä kohtaan heikkenevät ja luottamus kasvaa. Kuorot voisivatkin toimia erinomaisina yhteisöinä maahanmuuttajien kannalta, sillä kuoroissa he voisivat solmia luontevasti uusia ystävyysuhteita, oppia maan kieltä ja perehtyä sen tapoihin ja kulttuuriin.

Musiikkikasvatuksella on hyvät edellytykset toimia sosiaalisen pääoman vahvistajana ja tätä kautta tukea yhteiskunnan tasapainoista kehitystä. Sosiaalisten taitojen, sosiaalisten verkostojen ja luottamuksen vahvistuminen on tämän päivän Suomessa entistä tärkeämpiä. Yhteiskuntamme tasapainoisen kehityksen kannalta musiikkiharrastuksen tuomat taidot, asenteet ja arvot ovat kasvatuksellinen mahdollisuus ja voimavara, jota ei pidä väheksyä.

Edellä olevassa luvussa mainittu yhteisöllisten musiikkiharrastusten yhteys hyvinvointiin ja terveyteen liittyy sosiaalisen pääoman käsitteeseen. Kenties sosiaalisten verkostojen kautta ja luottamuksen vahvistumisen myötä yhteisöt osaavat jakaa ”hyvän elämän” kannalta olennaista tietoa. Vapaan kansansivistystyön piirissä toimii suuri määrä kuoroja, orkestereita, kamariyhtyeitä, kansanmusiikkiryhmiä jne. Osallistuminen tällaiseen toimintoon synnyttää uusia, kenties korvaamattoman merkittäviä ihmissuhteita. (Eskola 1998, Louhivuori, S. 2004, Louhivuori et al. 2005.)

Päätteenksi

Monet edellä olevista musiikkikasvatuksen perusteluista ovat luonteeltaan välineellisiä: musiikkikasvatusta on tärkeää, koska se ehkä parantaa kognitiivisia kykyjä, lisää terveyttä ja hyvinvointia, tukee sosiaalisten taitojen kehittymistä ja tätä kautta luo hyvät edellytykset sosiaalisten verkostojen rakentamiselle ja tukee yhteiskunnan taloudellista hyvinvointia vahvistamalla nk. luovia aloja. Tutkimustieto antaa vain jossain määrin tukea näille käsityksille.

Jos instrumentaaliset perustelut eivät ole riittävän vakuuttavia perusteluja, niin mikä sitten riittää? Millä saamme päättäjät päätöksenteon eri tasoilla vakuuttuneiksi asiasta, josta musiikkikasvattajina olemme niin vakuuttuneita? Millä argumenteilla lähestymme ministeriötä, kaupunkien ja kuntien päättäjiä, koulujen rehtoreita? Tässä artikkelissa mainittujen argumenttien lisäksi musiikkikasvatuksen perustelut voivat olla luonteeltaan filosofisempia. Voimme kysyä, mikä ylipäätään on ihmisenä olemisessa olennaista ja millä tavoin taide parantaa ”hyvän elämän” edellytyksiä. Mistä aineksista onnellinen ja tasapainoinen elämä koostuu? Onko taiteella, tässä tapauksessa esimerkiksi musiikilla, merkitystä tasapainoiselle ja onnelliselle elämälle? Näitä kysymyksiä pohtiessamme joudumme luonnontieteellisten lähestymistapojen sijasta turvautumaan toisenlaiseen argumentointiin. (Ks. IHMISKÄSITYS MUSIIKKIKASVATUKSEN FILOSOFIAN KEHYKSENÄ).

Taideaineiden tuntijakouudistuksen yhteydessä julkisessa keskustelussa myös filosofit ottivat kantaa taideaineitten asemaan kouluissa. Timo Airaksinen tarkasteli koulun tehtäviä kolmesta eri näkökulmasta: välineellisestä, sopeuttavasta ja sivistävästä. Otsikossa ja artikkelin lopussa hän kiteyttää taidekasvatuksen keskeisen ongelman toteamukseen, että taideaineet ovat haaveen ja hyödyn puristuksessa. Musiikkikasvatuksen filosofiaa koskeva keskustelu on viime vuosien aikana painottunut juuri tähän ”haaveen” ja ”hyödyn” välisen suhteen pohdiskeluun. Edellistä nimitetään esteettiseksi ja jälkimmäistä praksiaaliseksi näkökulmaksi. Praksiaalisesti suuntautuneen filosofisen näkemyksen mukaan musiikkikasvatuksen asemaa ja merkitystä tulee tarkastella sen yhteiskunnalle – tai yksilölle – tulevan ”hyvän” ja hyödyn näkökulmasta. (Airaksinen 2001. Ks. PRAKSIALISMIKESKUSTELU SUOMALAISESSA MUSIIKKIKASVATUKSESSA.)

Tätä artikkelia kirjoitettaessa keskustelu taideaineiden asemasta ja koulujen tuntijaosta on jälleen nostamassa päätään. Muutaman vuoden kuluttua arvioidaan uudelleen koulujen tuntijakoa. Ilmapiiri – mitä tuo käsite sitten pitääkin sisällään – näyttää olevan tänä päivänä myönteisempi taideaineiden asemaa kohtaan kuin 2000-luvun alussa. Yhteiskunnassa vallitsevaan ja taideaineiden asemaan heijastuvaan ilmapiiriin vaikuttavat lukuisat seikat. Suomalaisen koululaisten hyvä koulumenestys (PISA-tutkimus), mutta poikkeuksellisen huono viihtyminen koulussa, murheelliset väkivalteet kouluissa ja monet muut tekijät, ovat pakottaneet käymään arvokeskustelua. Mikä on koulun perimmäinen tehtävä? Mikä on kasvatusta ja opetustehtävän välinen suhde? Minkä hinnan olemme valmiita maksamaan, jotta menestymisemme jatkuisi kansainvälisissä kouluvertailuissa? Aliarvioiko yhteiskuntamme taideaineiden merkitystä lasten ja nuorten tasapainoiselle kehitykselle? Vai onko musiikkikasvatuksen aseman ymmärtämistä etsittävä musiikin historiallisista juurista, kuten musiikin ja kirkon suhteesta (kirkkolaulu)?

Hyvän elämän eväiden tulee sisältää ”syvähenkisiä” aineksia, jotka auttavat ymmärtämään ja hahmottamaan ympäröivää maailmaa pintaa syvemältä. Musiikin ja muiden taideaineiden merkitys tulee nähdä osana laaja-alaista sivistystä. Koulujen tehtävänä on sivistysperinnön vaaliminen, yhteiskunnassamme vallitsevien ihmiselämää kunnioittavien arvojen välittäminen tuleville sukupolville, sekä hyvän ja täysipainoisen elämän edellytysten luominen.

Keskeiset lähteet

- Florida, R. (2002) *The Rise of the Creative Class: And how It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Basic Books.
- Teoksessa esitellään näkemyksiä ja tutkimustuloksia, jotka käsittelevät kaupunkien ja alueiden taloudellista menestystä ja sen yhteyttä nk. luovaan luokkaan.
- Hargreaves, D. J. & North A. (1997). *The Social Psychology of Music*. New York: Oxford University Press.

- Keskeinen musiikin sosiaalipsykologiaa käsittelevä teos.
- Konlaan, B. B. (2001). *Cultural Experience and Health: The Coherence of Health and Leisure Time Activities*. Umeå University Medical Dissertations, Department of Community Medicine and Rehabilitation, Social Medicine, Umeå University.
- Tutkimus vahvistaa käsitystä kulttuuriharrastusten ja terveyden välisestä yhteydestä.
- Putnam, R. D. (1995), "Bowling Alone: America's Declining Social Capital," *Journal of Democracy* 6, 65–78.
- Tutkijan pääteos, jossa hän pohtii sosiaalisen pääoman käsitettä ja sen merkitystä yhteiskuntien kannalta. Teoksessa tulee esille kulttuuriharrastuksen merkitys sosiaalisen pääoman vahvistamisessa.

Muut lähteet

- Airaksinen, T. (2001) Taideaineet haaveen ja hyödyn puristuksessa. Helsingin Sanomat. Kulttuuri. 30.10.2001.
- Arinen, P. & Karjalainen, T. (2007) PISA 2006 ensituloksia. Opetusministeriön julkaisuja 2007:38. Yliopistopaino.
- Bahna-James, T. (1991) The relationship between mathematics and music: secondary school student perspectives. *Journal of Negro Education*, 60,477-485.
- Bailey, B., & Davidson, J. W. (2002) Group singing as adaptive behaviour: Perceptions from members of a choir of homeless men. *Musicae Scientiae VI*: 221-56.
- Bailey, B., & Davidson, J. W. (2003) Amateur group singing as a therapeutic agent. *Nordic Journal of Music Therapy* 12: 18-32.
- Beck, R. J., Cesario, T. C., Yousefi, A. and Enamoto, H. (1999) Choral singing, performance perception, and immune system changes in salivary immunoglobulin A and cortisol. *Music Perception*, 18, 87-106.
- Beck, R., Gottfried, T., Hall, D., Cisler, C., Bozeman, K. (2006) Supporting the Health of College Solo Singers: The Relationship of Positive Emotions and Stress to Changes in Salivary IgA and Cortisol during Singing. *Journal for Learning through the Arts: A Research Journal on Arts Integration in Schools and Communities*, 2006, 2, 1
- Boettcher, W., Hahn, S., & Shaw, G. (1994) Mathematics and music: A search for insight into higher brain function. *Leonardo Music Journal*, 4, 53-58.
- Cantell, Timo (1994) Kulttuurin taloudelliset vaikutukset: tutkimus, kritiikki ja kohti laajempaa näkemystä. Teoksessa *Uusi Aika*. Kirjoituksia nykykulttuurista ja aikakauden luonteesta. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 41, 192-210.
- Cantell, Timo (1999) Kulttuurista pääomaa vai kulttuurista pääomaa? Teoksessa Hannele Koivunen & Tanja Kotro (toim.) *Kulttuuriteollisuus*. Edita. Helsinki, 259-268.

- Cantell, Timo (2001) *Mittaamaton kulttuuri? Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet.* Atena Kustannus Oy, Jyväskylä, 52-61.
- Clift SM, Hancox G. (1999) The perceived benefits of singing: Findings from preliminary surveys of a university college choral society. *Journal of Music Therapy*, 36: 125-143.
- Clift, S., & Hancox, G. (2001) The perceived benefits of singing: Findings from preliminary surveys of a university college choral society. *The Journal of the Royal Society for the Promotion of Health* 121(4): 248-56.
- Clift, S. and Hancox, G. (2006) Music and wellbeing, In W. Greenstreet (Ed.) *Integrating Spirituality in Health and Social Care.* Oxford: Radcliffe Publishing.
- Cohen, G. D., Perlstein, S., Chapline, J., Kelly, J., Firth, K.M., Simmens, S. (2006) The impact of professionally conducted cultural programs on the physical health, mental health, and social functioning of older adults. *Gerontologist* 46(6): 726-34.
- Costa-Giomi, E. (1999) The effects of three years of piano instruction on children's cognitive development. *Journal of Research in Music Education*, 47(3), 198-212.
- Costa-Giomi, E. (2004) Effects of three years of piano instruction on children's academic achievement, school performance and self-esteem. *Psychology of Music*, 32(2), 139-152.
- Davidson, J. (2005) Effects of group singing and performance for marginalized and middle-class singers. *Psychology of Music*, 33(3), 269-303.
- Durrant, C. & Himonides, E. (1998) What makes people sing together? Socio-Psychological and Cross-Cultural Perspectives on the Choral Phenomenon. *International Journal of Music Education*, 32(1), 61-70.
- Engen RL. (2005) The singer's breath: Implications for treatment of persons with emphysema. *Journal of Music Therapy*, 42(1), 20-48.
- Eskola, K. (1998) *Elämysten jäljillä. Taide ja kirjallisuus suomalaisten omaelämäkerroissa.* SKS. Helsinki.
- Florida, R. (2002) *The Rise of the Creative Class: And how It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life.* Basic Books.
- Florida, R. (2004) *Cities and the Creative Class.* Routledge.
- Gardiner, M.F., Fox, A., Knowles, F., & Jeffrey, D. (1996) Learning improved by arts training. *Nature*, 381, 284.
- Gouzouasis, Peter, Guhn, Martin and Kishor, Nand (2007) 'The predictive relationship between achievement and participation in music and achievement in core Grade 12 academic subjects'. *Music Education Research*, 9:1, 81 – 9.
- Grape, C., Sandgren, M., Hansson, L. O., Ericson, M. and Theorell, T. (2003) Does singing promote well-being? An empirical study of professional and amateur singers during a singing lesson. *Integrated. Physiological and Behavioral Science*, 38, 65–74.
- Graziano, A. B., Peterson, M. & Shaw, G. L. (1999) Enhanced learning of proportional math through music training and spatial-temporal reasoning. *Neurological Research*, 21(2), 139-152.

- Guetzkow, J. (2002) How the Arts Impact Communities: An introduction to the literature on arts impact studies. Working Paper Seires, 20. Center for the Arts and Cultural Policy Studies. Princeton University.
- Hargreaves, D. J. & North A. (1997) The Social Psychology of Music. New York: Oxford University Press.
- Heath, S. B. & Langman, J. (1994) Shared Thinking and the Register of Coaching. Sociolinguistic Perspectives on Register. D. Biber & E. Finegan, eds. New York: oxford University Press. Pp. 82-105.
- Hillman, S. (2002) Participatory singing for older people: a perception of benefit. Health Education, 102, 4, 163-171.
- Hirsch, L. (2003) Amandla!: A Revolution in Four-Part Harmony. Elokuva. Lions Gate Films. Etelä-Afrikka.
- Honkanen, T. (2001) Miksi musiikkikasvatusta? Musiikkikasvatuksen taustalla vaikuttavat ihmis-, oppimis- ja musiikkikäsitteet. Lisensiaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Hyypä, M. T. (2002 a) Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PSkustannus.
- Hyypä, M.T. (2002 b) Kuorossa elämä pitenee. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PSkustannus, p. 28-59.
- Hyypä, M.T. (2005) Me-hengen mahti. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Hyypä, M. T. & Liikanen, H. (2005) Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita.
- Hyypä, M. T. – Mäki, J. (2001) Individual-level relationships between social capital and self-related health in a bilingual community. Prevence Medicine, 32, 148-155.
- Jäppinen, A. (2001) Helsingin sanomat HS - Mielipide - 17.10.2001.
- Kannas, L. (1995) Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja kouluviihtyvyys. Opetushallitus. Helsinki.
- Kenny DT, Faunce G. (2003) The impact of group singing on mood, coping, and perceived pain in chronic pain patients attending a multidisciplinary pain clinic. Integr Physiol Behav Sci, 2003; 38: 65-74.
- Koivunen, H. & Kotro, T. (1999) Kulttuuriteollisuus. Edita. Helsinki.
- Konlaan, B. B. (2001) Cultural Experience and Health: The Coherence of Health and Leisure Time Activities. Umeå University Medical Dissertations, Department of Community Medicine and Rehabilitation, Social Medicine, Umeå University.
- Kreutz, G., Bongard, S., Rohrmann, S., Hodapp, V. and Grebe, D. (2004) Effects of choir singing or listening on secretory immunoglobulin A, cortisol, and emotional state. Journal of Behavioral Medicine 2, 6, 623–35.
- Lehtonen, K. (2004) Maan korvessa kulkevi... Johdatus postmoderniin musiikkipedagogiikkaan. Turun yliopisto.
- Liikanen, A. (2003) Taide kohtaa elämän - Arts in Hospital -hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisen hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa. Helsinki.
- Linnankylä, P. & Välijärvi, J. (2005) Arvon mekin ansaitsemme. Kansainvälinen arviointi suomalaisen koululaitoksen kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-

- kustannus.
- Louhivuori, J., Salminen, V-M., Lebaka, E. (2005) "Singing together" – A Cross-cultural Approach to the Meaning of Choirs as a Community. Teoksessa Campbell – Drummond – Dunbar-Hall – Howard – Schippers – Wiggins (Toim.) *Cultural Diversity in Music Education. Directions and challenges for the 21st century.* Australian Academic Press.
- Louhivuori, J. (2005) Miksi laulamme kuorossa? *SULASOL*, 4:12-14.
- Louhivuori, S. (2004) "Yhessä soitetaan ja parannetaan maalimaa siinä samalla!" Musiikin harrastus kansalaisopisto-opiskelijan elämässä. Teoksessa *Taitava ihminen – toimiva kansalainen. Aikuisopiskelijan motiiveja ja merkityksiä.* Niemelä, S. – Luutonen, M. (toim.). Kansanvalistuseura. S. 45-54.
- McCarthy, K. (2002) "Building an Understanding of the Benefits of Participation in the Arts." Unpublished proposal submitted by the RAND Corporation to the Wallace-Reader's Digest Funds.
- Mithen, S. (2005) *The Singing Neanderthals. The Origin of Music, Language, Mind and Body.* Phoenix.
- Paananen, P. (2003) Monta polkua musiikkiin. Tonaalisen musiikin perusrakenteiden kehittyminen musiikin tuottamis- ja improvisaatiotehtävissä ikävuosina 6–11. *Musiikkikasvatuksen väitöskirja.* Jyväskylä Studies in Humanities 10.
- Putnam, R. D. (1994) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy.* Princeton: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2000) *Bowling Alone: The collapse and revival of American community.* Simon & Schuster. New York.
- Rauscher, F., Shaw, G., & Ky, K. (1995) Listening to Mozart enhances spatial-temporal reasoning: towards a neurophysiological basis. *Neuroscience letters*, 185, 44-47.
- Rauscher, F., Shaw G., Levine, L., Wright, E., Dennis W., & Newcomb, R. (1997) Music training causes long-term enhancement of preschool children's spatial-temporal reasoning. *Neurological Research*, 19, 2-8.
- Rauscher, F., & Shaw, G. (1998) Key components of the Mozart effect. *Perceptual and Motor Skills*, 86, 835-841.
- Saarikallio, S. (2008) Music in mood regulation: initial scale development. *Musicae Scientiae*, 12 (2), 291-309.
- Saarikallio, S. (2008) Cross-cultural investigation of adolescents' use of music for mood regulation. *Proceedings of the 10th International Conference on Music Perception and Cognition*, 25th-29th August, 2008, Sapporo, Japan.
- Saarikallio, S. & Erkkilä, J. (2007) The role of music in adolescent's mood regulation. *Psychology of Music*, 35 (1), 88-109.
- Saarikallio, S. (2005) Musiikki nuorten tunteiden säätelyn keinona. *Musiikkiterapia*, 20 (2), 14-24.
- Steele, K.M., Bass, K.E., & Crook, M.D. (1999) The mystery of the Mozart effect: Failure to replicate. *Psychological Science*, 10, 366–369.
- Steele, K.M., Dalla Bella, S., Peretz, I., Dunlop, T., Dawe, L.A., Humphrey, G.K., Shannon, R.A., Kirby, K.L., Jr., & Olmstead, C.G. (1999) Prelude or requiem for the "Mozart effect"? *Nature*, 400, 827.
- Sutinen, K. (2008) *Menestyksen tarinoita maailmalta. Kaupunkikehityksen*

- tapausesimerkkejä. SENTE työraportteja 23/2008. Tampereen yliopisto. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö.
- Tarrant M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2002) Youth identity and music. In R. Macdonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (eds.) *Musical identities*. Oxford: Oxford University Press.
- Triandis, H.C. (1995) *Individualism & Collectivism*. Boulder: Westview Press.
- Unwin, M.M., Kenny, D.T. and Davis, P.J. (2002) The effects of group singing on mood. *Psychology of Music*, 30, 175-185.
- Wise, G.W., Hartmann, D. J., and Fisher, B. J. (1992) Exploration of the relationship between choral singing and successful aging. *Psychological Reports*, 70, 1175–1183.

Liite. Musiikkikasvatuksen merkityksiä

	Yksilöllinen Materiaalinen/ Terveys ja hyvinvointi	Kognitiivinen/ Psyytologinen	Yksilöllisen välillinen	Yhteisöllinen Taloudellinen	Kulttuurinen	Sosiaalinen
Suora osallistuminen	<ul style="list-style-type: none"> •Luo yksilöllisen välillisiä suhteita ja edistää vapaaehtoisuutta, mikä puolestaan on yhteydessä terveyteen ja hyvinvointiin •Lisää mahdollisuuksia itsellimääräisiin •Vähentää syrjäytymisvaaran osien muorten •Vähentää syrjäytymisvaaran 	<ul style="list-style-type: none"> •Parantaa itsestuntoa •Lisää yksilön tunnetta huulamisesta yhteisössä •Lisää ihmimillisiä pääomaa ja luovunta 	<ul style="list-style-type: none"> •Käsittelee yksilöllisten välisiä sosiaalisia verkostoja •Parantaa mahdollisuuksia työssäkäynnin ja olla vuoropuhelussa muiden kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> •Mallollisuus työllistyä 	<ul style="list-style-type: none"> •Lisää yhteisöllisen identiteetin tunnetta 	<ul style="list-style-type: none"> •Synnyttää sosiaalista pääomaa tukemalla osallistujan asiantuntemusta työskentellessä jorjessokä yppänehtöstyössä ja yhteistyössä paikallisten viraanomaisten kanssa
Osallistuminen yksinäisänä	<ul style="list-style-type: none"> •Parantaa mahdollisuuksia mielenterveyden •Vähentää stressiä 	<ul style="list-style-type: none"> •Lisää kulttuurista pääomaa •On yhteydessä kognitiiviseen taitojen kehittymiseen •Parantaa mahdollisesti koulutustyytyä 	<ul style="list-style-type: none"> •Lisää suvaitsevaisuutta muiden kohtaan 	<ul style="list-style-type: none"> •Käsittelee maissaarit osallistumisesta taidetapahtumiin 	<ul style="list-style-type: none"> •Käsittelee yhteisöllistä identiteettiä •Lisää yhteisöllisen koulun aritakuuden myöntämisen normitilin, hyväksymisen ja suvaitsevaisuuden 	<ul style="list-style-type: none"> •Tuo yläteen ihmisiä, jotka eivät muuten olisi talemisessä toistensa kanssa
Osallistuminen yhteisöllisen, järjestäytyneen ja itsehallinnon	<ul style="list-style-type: none"> •Parantaa yksilöllisen mahdollisuuksia olla yhteydessä taitteeseen 			<ul style="list-style-type: none"> •Lisää kansalaisten huolehtuuta osallistua taidetapahtumiin •Lisää alueen huolehtuuta levitusta (tunnetut, liike-elämä, lauluajat) ja luovutustaitoja •Synnyttää luovun ympäristön ja osallistuu taloudellisen kasvua luovutusta hoidilla •Lisää uudistamiskykyä 	<ul style="list-style-type: none"> •Parantaa yhteisössä syntynyttä mielikuvia ja taitteita 	<ul style="list-style-type: none"> •Vähentää asuinpaikkajen kulttuurista mielikuvia •Vähentää asuinpaikkajen mielikuvia